

کتابهای تازه

کتابها و مقدمه‌ها

تاریخ و زبان در افغانستان

تالیف نجیب مایل هروی، تهران.
از انتشارات موقوفات دکتر محمود افشار.
۱۳۶۲. (۲۵۰ ریال)

... چون اکنون صحبت ایران و افغانستان در میان است و زبان فارسی دری رایجترین زبانها در هر دو کشور است عثمان سخن را مخصوصاً بدان سو میکشانیم، زیرا متأسفانه کسانی در افغانستان پیدا شده‌اند که بمبارزه با آن برخاسته‌اند. نخست می‌خواهم بدانم که آیا زبان دری متعلق به خود افغانستان است یا بر آن کشور از خارج تحمیل شده است. سپس، آیا گسترش آن در آنجا بسود ملت و کشور افغان است یا بزیان آن.

این زبان در درجه اول زائیده و پرورش یافته افغانستان است نه ایران، اما استانهای ایران هم بعد از خراسان یکی پس از دیگری، با راه‌گشائی شعرا و نویسندگان، زبان و یا لهجه محلی را کمابیش رها کرده و زبان دری خراسان را برگزیدند، بطوری که چند صد سال بعدتر در شیراز و گنجه و شروان هم زبان ادبی شد، و مولوی بلخی و دیگران آنرا به آسیای صغیر و دولت عثمانی سوغات بردند. در حال حاضر هم رایجترین زبان، و زبان علم و ادب افغانستان است. هیچ کس نمیتواند منکر شود که پشتو یک زبان محلی و محدود است که جز در قسمتی از افغانستان و قسمتی از پاکستان گوینده مادرزادی و ادبیات قابل توجهی هم ندارد، در صورتی که فارسی زبان نیست که رواج و توسعه زیادتر دارد و هزارها کتاب از قدیم و جدید بدین زبان در کتابخانه‌های دنیا جای گرفته است.

آیا حیف نیست چنین زبانی را که زبان خودشان است بردارند و یک زبان محلی نامعروفی را بجای آن بنشانند؟ بهتر نیست که این زبانها را بحال خود و در کنار هم مانند سابق آزاد بگذارند تا بطور آزاد و طبیعی رشد خود را بنمایند؟

این اشتباه را باید در افغانستان از خود دور کنند که ملت و دولت و کشور مستقل آنست که با کشور دیگر زبان مشرک نداشته باشد، و چون ایران فارسی زبان است افغانستان نباید با او هم زبان باشد!

در کتب تاریخ می‌خوانیم که فارسی بعد از زبان عرب دومین زبان مسلمانان یعنی در ممالک اسلامی براج داشت، بطوریکه در کشور بزرگ چین مسلمانان آنجا این زبان را در آداب مذهبی (نماز و غیره) بکار می‌بردند و هنوز به‌کار می‌برند. از طرف دیگر، فارسی دری، زبان رایج ملی افغانستان بوده و هست. حال آیا افغانها می‌خواهند آنرا از کشور خود خلع و طرد نمایند؟ آیا دری زبانهای آنجا راضی هستند؟...

اصرار من به‌عنوان يك نفر ایرانی بر اینکه می‌خواهم زبان دری در افغانستان زبان رسمی و ملی باشد این است که هر قدر زبان کشوری توسعه داشته باشد از کتب و مجلاتی که در کشورهای هم‌زبان تألیف و چاپ، و اشعاری که گفته شده یا میشود، می‌توان استفاده نمود. خیلی از کتب ادبی و اشعار به زبان فارسی در افغانستان یعنی خراسان سابق و بوسیله خراسانیان نوشته و گفته شده است و امروز ما ایرانیان هم از آن استفاده می‌کنیم.

مردم فرانسه از کتبی که در بلژیک یا در سویس نوشته می‌شود استفاده می‌کنند، همچنان که نویسندگان بلژیکیها هم از تألیفات که در کشور فرانسه میشود بهره می‌برند. امریکا و انگلیس هم که زبان مشرک دارند از نوشته‌های یکدیگر استفاده می‌نمایند.

پس باید دید که رواج کامل زبان دری در افغانستان بسود افغانستان است یا به زبان او....

دکتر محمود افشار

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی